

ધોરણ : ૪

ગુજરાતી(કુદ્દ)

પાઠ : ૫

પવન ભજય તો ગોળ આપાયે

સ્વ-અધ્યયનપોશી સોલ્યુશન

(પ્રથમ સત્ર)

અધ્યાયન નિષ્પત્તિ:

G401 શબ્દ અને વાક્યોનું સંકેતીકરણ કરી શકે છે.

G405 કથનાત્મક લખાણનું વાંચન-અર્થગ્રહણ કરે છે.

G406 માહિતીલક્ષી લખાણ લખી કરી શકે છે.

G407 વર્ણનાત્મક લેખન વાંચી શકે છે અને સમજું શકે છે.

G409 પ્રકિર્ણ લખાણ, છૂટાછવાયા, જાહેરાત બોર્ડ વગેરે લખાણને વાંચીને સમજું શકે છે.

G412 લેખિત અભિવ્યક્તિ કરી શકે છે.

G413 નામ ઓળખાવ્યા વિના વ્યાકરણના ઘટકો ઓળખે છે અને પ્રયોજે છે.

G415 નવા શબ્દોના અર્થની ધારણા કરે છે અને નવા શબ્દો બનાવે છે.

G417 મનોશારીરિક પ્રવૃત્તિઓ કરી શકે છે.

પ્રશ્ન : ૧

૧. મિન્ડ રિસાય ત્યારે શું બોલતો હતો?

➤ મિન્ડ રિસાય ત્યારે ગોળ માંગે, તેની માતાને ગોળ આપવા કહે.

તેને બધી જ વખતે ગોળ જ ખાવો હોય.

૨. શેરડીનો રસ કેવી રીતે નીકળો?

➤ શેરડીના સાંઠાને ચિચોડામાં મૂકી વીજળીની સ્વિચ ચાલુ કરવામાં આવે પછી ચિચોડો ફરતો જાય. શેરડી પિલાતી જાય અને તેનો રસ નીકળો.

3. મિન્કુ તો ગોળ બનાવતા શીખી ગયો, ચાલો હવે તમે લખો કે ગોળ કેવી રીતે બને?

➤ પહેલા શેરડીને ચિંદોડામાં નાખી તેનો રસ કાઢવામાં આવે આ રસને મોટાં તાવડામાં ભરવામાં આવે તેનું ફીણ થાય તે કાઢી લેવામાં આવે અને પછી ગોળ બનવાની સરસ સુંગંધ આવવા માંડે.

પ્રશ્ન ૨. નીચેના શબ્દો સાથે કયું વાક્ય બંધબેસતું આવે છે તેની સામે ✓ કરો.

➤ પૂંઠ :

મંકોડા ભાઈને તો પૂંઠ બહુ આવે.

મગ્ગી મંછીએ પૂંઠ છોડાવી

મિજું પૂંઠ પર બચકું ભરે. ✓

➤ અંકોડા :

કાજલને માથે બે અંકોડા છે.

વીંછીને અંકોડા હોય છે. ✓

ચિંચોડાના અંકોડા ફરવા લાગ્યાં.

➤ વાઢ :

શેરડીનો ઉંચો ઉંચો વાઢ લહેરાતો હતો. ✓

મુંજી માસીએ વાટકીમાં વાઢ આપ્યો.

ચિંદોડામાં વાઢ નાંખી રસ કઢાય.

➤ ચિંદોડો :

વિશાળ ચિંદોડા મારતો દોડયો.

શેરડી પીલવાનો ચિંદોડો જબરદસ્ત. ✓

મિઝુભાઈ ખિજાય એટલે ચિંદોડા બોલાવો.

પ્રશ્ન ૩. ખોટે શબ્દ છેકી વાક્યને સાચું બનાવો.

- (૧) શેરડી પિલવાનો ચિચોડો | ~~ચીકૂડો ચ....ચ....ક....ક~~ ... બોલે.
- (૨) ભાવતી વસ્તુ સામે હોય તો જીબ લબ...લબ... | ~~લપ...લપ...~~
થાય.
- (૩) ગોળના ફગલા | ~~ધાઢા~~ થાય.
- (૪) ગોળતો મધમધતો | ~~મધમધતો~~ હોય.
- (૫) રસ નીકળ્યા પછી શેરડીના કાણા | કુચા એક બાજુ ઠલવાય.

પ્રશ્ન : ૪. ઉદહરણ મુજબ કોષ્ટક પૂર્ણ કરો.

ક્રમ	વસ્તુ	શું શું બને?
૧	દધ	છાશ, માખણા, ઘી, દહી
૨	લોટ	રોટલી, ભાખરી, લાપસી, લાડવા
૩	લાકડું	ટેબલ, ખુરશી, કબાટ, તિજોરી, ઓજાર
૪	લોખંડ	હથિયાર, કબાટ, તિજોરી, ઓજાર
૫	પ્લાસ્ટિક	ખુરશી, રમકડાં, ટેબલ, કબાટ, ડોલ

પ્રશ્ન : ૫ કોસમાં આપેલ રૂઢિપ્રયોગને યોગ્ય વિધાન સામે લખો.
(અપટી જવું, રાજુના રેસ થઈ જવું, જોવા જેવી થવી, તલપાપથ થઈ જવું, મોંમાથી પાણી છૂટવું)

૧. ઘણા દિવસે મ્હ્મિને મળ્યો એટલે હું ખૂબ જ ખુશ થઈ ગયો.

➤ ઘણા દિવસે મ્હ્મિને મળ્યો એટલે હું રાજુના રેડ થઈ ગયો.

૨. અહા..! ગુલાબજંબુ જોઈને ખાવાની ઇચ્છા થઈ ગઈ!

➤ અહા..! ગુલાબજંબુ જોઈને મોમાં પાણી આવી ગયું !

૩. વિવાન, આ છાબડીમાંના બધા કેળાં તું ખાઈ ગયો...!

➤ વિવાન, આ છાબડીમાંના બધા કેળાં તું ઝાપટી ગયો.

૪. રાણીની વાવ જોવા મારુ મન ઉત્તાવળું થઈ ગયું.

➤ રાણીની વાવ જોવા મારુ મન તલપાપડ થઈ ગયું.

૫. જો દિયા, મારી સામે બોલીશ તો પછી ન થવાનું થશે.

➤ જો દિયા, મારી સામે બોલીશ તો પછી જોવા જેવી થશે.

પ્રશ્ન : ક નીચેના પાત્રો/ શબ્દો પોતપોતાની ખાસિયત અનુસાર કઢંક કહે
છ. એવા સંવાદ લખો

દા.ત ઝડ્પ : આવો, મારા છાંઘડે બેસો.

આ પવન મને ઉચ્ચમચાવી નાખે છ.

૧. મિન્કુ :

- મને ગોળ ખાવો છે.
- મારે ગોળ બનાવતા જોવો છ.

૨. મંછીબેન મંકોડી :

- અત્યારે ગોળ નથી ભાખરી શાક ખાઈ લે.
- બે દિવસમાં તો ગોળનો આખો રવો આપ્ટી ગયો.

૩. પવન :

- હું તો સુસવાટા કરતો કરતો બધે જ પ્રસરી જવું.
- ઘરના બારી દરવાજા ખખડાવતો ખખડાવતો જાઉં.

૪. દીવો :

- મારાથી બધે અજવાળું શર્યું.
- આ પવને તો મને આખો હલાવી નાખ્યો.

૫. ગોળ :

- કું તો ખૂબ ગંભ્યો, મીઠો છું.
- બાળકોને ખાવાની મજા પડે અને મને ખાવાથી શક્તિ પણ મળે.

પ્રશ્ન : ૭ કૌસમાં આપેલા વાક્યોને આધારે પવન ક્યારે ગમે અને
ક્યારે ન ગમે એ વર્ગીકરણ કરો.

(લૂ ફૂકાય ત્યારે, શિયાળામાં, ગરમી લાગે ત્યારે, દીવો કરીયે ત્યારે,
ઉત્તરાયણ વખતે, પરસેવો થાય ત્યારે, નળીયા ખખડે ત્યારે.)

ગમે	ન ગમે
ગરમી લાગે ત્યારે	લૂ ફૂકાય ત્યારે
ઉત્તરાયણ વખતે	નળીયા ખખડે ત્યારે
પરસેવો થાય ત્યારે	શિયાળામાં દીવો કરીયે ત્યારે

પ્રશ્ન : ૮ વાક્ય સાચું હોય ત્યારે 'સચ્ચાજી ભાઈ સચ્ચાજી' અને ખોટું હોય ત્યારે 'ખોટાજી ભાઈ ખોટાજી' લખો.

૧. મિન્ડુભાઈ તો સાવ ભોળા, એમને કદી રિસ ન ચડે.

➤ **ખોટાજી ભાઈ ખોટાજી**

૨. મિન્ડુભાઈ પિજાયા અને એમની પૂઠે જ બચકું ભર્યું.

➤ **સચ્ચાજી ભાઈ સચ્ચાજી**

૩. ચિચોડામાં સાંઠો મૂકતાં જ ચિચોડો ચ...બ...સ્લ...ક ચ...બ...સ્લ...ક ગાવા
લાગ્યો.

➤ **ખોટાજી ભાઈ ખોટાજી**

પ. ગોળ તો શેરડીમાંથી જ બને.

➤ સચ્ચાજુ ભાઈ સચ્ચાજુ

ક. શેરડીના કુચા બળતણા તરીકે ઉપયોગમાં લેવાય.

➤ સચ્ચાજુ ભાઈ સચ્ચાજુ

પ્રશ્ન : એ નીચે આપેલાં ઉંઘા વાક્યો સીધા કરી લખો.

એ મંજુઃ યુદ્ધા ર્તિઃ તૃત્યા
તૃત્યા ર્તિઃ યુદ્ધા ર્તિઃ
દ્વારા ર્તિઃ ર્તિઃ તૃત્યા દ્વારા
ર્તિઃ યુદ્ધા ર્તિઃ યુદ્ધા ર્તિઃ
દ્વારા ર્તિઃ યુદ્ધા ર્તિઃ

- પવન મને ખૂબ ગમે છે.
- સુસવાટા મારતો પવન.
- વધુ પવન એટલે વાવાઓડું.
- મને વરસાદમાં લીંજાવું ખૂબ ગમે.
- વાદળી આકાશમાં ઊડે.

પ્રશ્ન ૧૦.

બોલો હું કોણા ?

(૧) બે બાઈ ભેગા થાય

ઘરની ચોકી કરતા જાય

છૂટા પડે જો બે બાઈ,

ચોર ન આવે તો જ નવાઈ

➤ બારણા

(੨) ਧਰਮਾਂ ਨਾਨਕਦੀ ਛੇ ਬਾਈ

੩ਮਨੀ ਰਾਣੀ ਛੇ ਕਹੇਵਾਧ

ਖੋਲੀ ਓ ਤੋ ਅਜਵਾਣੁ ਨੇ

ਵਾਸੀ ਓ ਤੋ ਅੰਧਾਉਂ

► ਲਾਈ

(3) આકાશે મારો વસવાટ

નીચે આવું સડસડાટ

થોડા ટીંપે ફરજર ફરજર

વધુ આવું તો મુશળધાર

► વરસાદ

(૪) ક્યાંથી આવે દેખાય નહીં

ક્યાં જશે એ ખબર નહીં

ઉનાળામાં ગમતો સદા

નામ મારું કહો ભલા

► પવન

પ્રશ્ન ૧૧. નીચે આપેલ ક્રોણકમાં એકમમાં આવતા કેટલાંક શબ્દો છુપાયેલાં છે તેમાંથી કોઈપણ પાંચ શબ્દો પરથી વાક્યો બનાવો.

૧. પવન

૨. રિયોડો

૩. નિશાળ

૪. શેરડી

૫. પૂંઠ

૬. સાંઠા

૭. નજિયું

૮. મન

૯. ગોળ

પ	વો	(ચિ)	ચો	ડો	સા	સ
ટી	વ	મા	લ	કા	પુ	ક
મ	ન	(ન)	વિ	ય	વી	મા
જ	દુ	દુ	વા	ખ	સાં	દા
ર	(ન)	શા	જી	ઝ	ક	ન
પા	ધા	ગી	ચો	ગો	ણ	પું
શા	ર	ડી	ચિ	ચો	લી	દ

વાક્યો :

૧. આજે નિશાળમાં રમત સ્પર્ધા છે.
૨. આર્થનને ગોળ બહુ ભાવે.
૩. શેરડીના રસમાંથી ગોળ બને.
૪. અમારી વાડીએ શેરડીના ઘણા સાંઠા છે.
૫. જિયાને તેના ભાઈની પૂઠ પર બચકું ભરી લીધું.

પ્રશ્ન ૧૨. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

૧. 'અટકચાળો પવન' કવિતાનું નામ તમારે આપવાનું હોય તો શું આપો?

➤ પવનનું તોફાન

૨. અટકચાળો પવન એટલે ?

➤ બધાને હેરાન કરતો પવન

૩. જો તમે પવન થાઓ તમે શું કરો?

➤ હું લોકોને હેરાન કરું નહીં અને જ્યારે લોકોને પવનની જરૂર હોય ત્યારે મદદ કરું.

પ્રશ્ન : ૧૩ વાર્તી પૂર્ણ કરો:

એક હતા પવનભાઈ. એ તો રોજ રાત્રે વિશાળના ઘરે આવે .
બારણું ખખડાવે. **વિશાળભાઈ ધીમેથી બારણું ખોલે** અને પવનભાઈ
અંદર આવે, બારણાની અંદર આવતા જ આખા ઘરમાં જાણે પવન
ભરાઈ જાય. બધી વસ્તુઓમાં જાણે થોડી ગતિ આવી જાય. ગરમીના
દિવસોમાં પવનભાઈ આવે ત્યારે વિશાળ તો ખૂબ જ ખુશ થઈ જાય.

પ્રશ્ન ૧૪. આપેલ વિવિધ અવાજોને યોગ્ય શબ્દ સાથે જોડો.

- (૧) પવન તકાક
- (૨) સાંકળ ટીન.. ટીન....
- (૩) પાણી સર... સર....
- (૪) દીવો ટપ...ટપ...,
- (૫) ઘંટડી થર... થર....

પ્રશ્ન ૧૫. કોસમાં આપેલા શબ્દોનો ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો.

(૧) ગાયનું દ્રધ પીવા માટે ખૂબ સારું. (ગાયો)

➤ ગાયોનું દ્રધ પીવા માટે ખૂબ સારું.

(૨) મેં એક ચકલી પાળી છે. (ચકલીઓ)

➤ મેં ચકલીઓ પાળી છે.

(૩) છોકરી રૂમમાં રડતી હતી. (છોકરીઓ)

➤ છોકરીઓ રૂમમાં રડતી હતી.

૪. તન્મયભાઈ અમારા પ્રિય શિક્ષક છે.(શિક્ષકો)

➤ તન્મયભાઈ અને તેમના મિત્ર અમારા પ્રિય શિક્ષકો છે.

૫. કૃબામાં કચરાનો ફગલો શોધ્યો ન જડે.(ફગલા)

➤ કૃબામાં કચરાનાં ફગલા શોધ્યા ન જડે.

Thanks

For watching